

LİBYA İÇ SAVAŞI'NDA TÜRKİYE
KAN, DEMİR VE STATÜKO

Soner YETİŞ

Bu kitabın yayın hakkı SİYASAL KİTABEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayıncısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

**LİBYA İÇ SAVAŞI'NDA TÜRKİYE
KAN, DEMİR VE STATÜKO
Soner YETİŞ**

Yayınevi Editörü: Fatma Gedikoğlu

Kapak: Gamze Uçak

Sayfa Düzeni: Buse Dilara Dirim

©Siyasal Kitabevi Tüm Hakları Saklıdır.

Mart 2023, Ankara

ISBN: 978-625-7424-78-3

Siyasal Kitabevi-Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 14016

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

<http://www.siyasalkitap.com>

Baskı:

Repro Bir Matbaacılık Kağ. Rekl. Tasarım Tic. Ltd. Şti.

Sertifika No: 47381

İvedik OSB Matbaacılar Sitesi 1514. Cad.

No: 23-25 Yenimahalle/ANKARA

Dağıtım:

Siyasal Kitabevi

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0 (312) 419 97 81 pbx

Faks: 0 (312) 419 16 11

LİBYA İÇ SAVAŞI'NDA TÜRKİYE
KAN, DEMİR VE STATÜKO

*“Uluslararası ilişkilerdeki temel sorun
avın kimin tarafından parçalanacağıdır.”*

Edward Hallett Carr

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	7
ŞEKİLLER VE GÖRSELLER DİZİNİ	9
TABLOLAR DİZİNİ	11
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	13
TEŞEKKÜR	15
GİRİŞ	17
KAVRAMSAL VE KURAMSAL TARTIŞMA	35
Realizmin Tarihsel Gelişimi ve Fikirsel Altyapısı	35
Neo Realizm	42
Savunmacı Realizm	44
Saldırgan Realizm	47
Neo Realizm Açısından Soğuk Savaş Sonrasında Küresel ve Bölgesel Güç Dengelerinin Gelişimi	49
TÜRK DIŞ POLİTİKASININ GENEL ÖZELLİKLERİ VE 2011 YILI SONRASINDA TÜRKİYE’NİN LİBYA POLİTİKASININ YANSIMALARI	55
Türk Dış Politikasının Teorik ve Pratik Olarak Değerlendirilmesi	55
2011 Yılı Sonrasında Türkiye’nin Libya Politikası	59
Türkiye - Libya İlişkilerinin Tarihsel Arka Planı.....	61
Libya İç Savaşı (2011-2022)	63
Türkiye’nin Libya Politikasının Temel Hedefleri.....	68
TÜRKİYE’NİN LİBYA POLİTİKASININ KÜRESEL AKTÖRLER BAĞLAMINDA TÜRK DIŞ POLİTİKASINA ETKİLERİ	85
Libya Bağlamında Türkiye - ABD İlişkileri: Bağımsızlık Arafesindeki Bağımlılık	86
AK Parti Döneminde Türkiye - ABD İlişkileri	89
Arap Baharı Sürecinde ABD - Türkiye İlişkileri	90
ABD’nin Libya Politikasının Türkiye - ABD İlişkilerine Yansımaları.....	92
Libya Bağlamında Türkiye - Rusya İlişkileri: Küresel Satranç Tahtasında Şahin Hamleler	100
AK Parti Döneminde Türkiye - Rusya İlişkileri.....	103
Arap Baharı Sürecinde Türkiye - Rusya İlişkileri.....	105
Rusya’nın Libya Politikasının Türkiye - Rusya İlişkilerine Yansımaları.....	108
Libya Bağlamında Türkiye - AB İlişkileri: Geçmişin İzindeki Gelecek	114

AK Parti Döneminde Türkiye - AB İlişkileri	118
AB'nin Libya Politikasının Türkiye - AB İlişkilerine Yansımaları	119

TÜRKİYE'NİN LIBYA POLİTİKASININ BÖLGESEL AKTÖRLER BAĞLAMINDA TÜRK DIŞ POLİTİKASINA ETKİLERİ.....	129
Türkiye'nin Libya Politikasının Türkiye - Yunanistan İlişkilerine Etkileri:	
Zamanını Arayan Savaş.....	129
AK Parti Döneminde Türkiye - Yunanistan İlişkileri	134
Libya İç Savaşı'nın Türkiye – Yunanistan İlişkilerine Yansımaları	136
Türkiye'nin Libya Politikasının Türkiye - Mısır İlişkilerine Etkileri: Kaybedilen Zorunlu Müttefik	144
AK Parti Döneminde Türkiye - Mısır İlişkileri	146
Libya İç Savaşı'nın Türkiye - Mısır İlişkilerine Yansımaları	148
Türkiye'nin Libya Politikasının Türkiye - İsrail İlişkilerine Etkileri: Büyük Resimdeki Düşman Küçük Resimdeki Müttefik.....	156
AK Parti Döneminde Türkiye - İsrail ilişkileri.....	159
Libya İç Savaşı'nın Türkiye -İsrail İlişkilerine Yansımaları.....	160
Türkiye'nin Libya Politikasının Türkiye - Suudi Arabistan ve BAE İlişkilerine Etkileri: Güce/Tahta Feda Edilen İslamlar	166
Libya İç Savaşı'nın Türkiye ile Suudi – BAE İttifakı'nın İlişkilerine Yansımaları	169
SONUÇ/ÖNERİLER	177
KAYNAKLAR	189
DİZİN.....	207

ŞEKİLLER VE GÖRSELLER DİZİNİ

Harita 1. 1: Kuzey Afrika, Akdeniz ve Orta Doğu fiziki haritası	69
Harita 1. 2: Türkiye'den geçen petrol ve doęalgaz boru hatları	72

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Devletlerin Askeri Güç Göstergeleri.....	22
Tablo 2. 2020'de/2021'de Devletlerin Ekonomik Göstergeleri	24
Tablo 3. 2021'de Devletlerin Diplomatik Temsilcilik Göstergeleri.....	27
Tablo 4. 2021 Yılı Devletlerin Nüfus Yapılarıyla İlgili Göstergeler	29
Tablo 5. Devletlerin Güç Perspektifi Çerçevesinde Sınıflandırılması	31

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AET	: Avrupa Ekonomik Topluluđu
AFRICOM	: Birleşik Devletler Afrika Komutanlığı
AKÇT	: Avrupa Kömür ve Çelik Topluluđu
AT	: Avrupa Toplulukları
BAC	: Birleşik Arap Cumhuriyeti
BAE	: Birleşik Arap Emirlikleri
BDT	: Bağımsız Devletler Topluluđu
BM	: Birleşmiş Milletler
BMGK	: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
BTC	: Bakü – Tiflis - Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı
BTE	: Bakü - Tiflis - Erzurum Doğal Gaz Boru Hattı
DİMDEG	: Denizde İkmal Muharebe Destek Gemisi
FIR	: Uçuş Bildirim Bölgesi
FKÖ	: Filistin Kurtuluş Örgütü
GKRY	: Güney Kıbrıs Rum Yönetimi
GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla
GUK	: Genel Ulusal Konsey
IMF	: Uluslararası Para Fonu
İŞİD	: Irak Şam İslam Devleti
ITG	: Türkiye - Yunanistan Enterkonnektörü
KGAÖ	: Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
LHD	: Amfibi Hücum Gemisi
LST	: Amfibi Gemiler
MC	: Milletler Cemiyeti
MEB	: Münhasır Ekonomik Bölge
MMU	: Milli Muharip Uçak
MOSHIP	: Denizaltı Kurtarma Ana Gemisi
NATO	: Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü
OECD	: İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı
PKK	: Kurdistan İşçi Partisi
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

STA	: Serbest Ticaret Anlaşması
SUUDİ- BEA	: Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri
ŞİÖ	: Şangay İşbirliği Örgütü
TDP	: Türk Dış Politikası
TANAP	: Trans - Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı
TAP	: Trans - Adriyatik Doğal Gaz Boru Hattı
UAD	: Uluslararası Adalet Divanı
UBH	: Ulusal Birlik Hükümeti
UGK	: Ulusal Geçiş Konseyi
UMH	: Ulusal Mutabakat Hükümeti
WB	: Dünya Bankası
YAK	: Yüksek Askeri Konsey
YPG	: Halk Koruma Birlikleri
YTDP	: Yeni Tip Denizaltı Projesi

TEŞEKKÜR

Öncelikle uluslararası ilişkiler kariyerime kaleme aldıkları eserlerle değer katan ve bu nedenle bu çalışmanın oluşturulmasında altyapısal zemini hazırlayan tüm eser/düşünce sahiplerine şahsıma kazandırdıklarından dolayı teşekkür ederim.

Niteliksiz bir eğitim ve öğretim hayatıyla geçen lisans dönemi sonrasında, başta eğitim ve öğretim hayatım boyunca faydalanacağım bilgi ve tecrübeleri bana kazandıran ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi geleneğini bana aşıl原因an değerli danışmanım Sayın Doç. Dr. Fırat Yıldız'a, daha sonra bana bilgiyi sistemli bir şekilde kullanmayı öğreten ve yol göstericiliğini eksik etmeyen Kastamonu Üniversitesinden Sayın Doç. Dr. Evren Küçük'e ve son olarak Orta Doğu hakkında bana kazandırdığı bilgilerden dolayı Milli Savunma Üniversitesinden Sayın Prof. Dr. Yahya Yeşilyurt'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak çalışma döneminde benden dualarını eksik etmeyen anneme ve çalışmanın düşünsel ve yazınsal anlamda daha nitelikli/kaliteli ve özgün olması açısından, beni durmadan güdüleyerek azmimi/kararlılığımı artıran Sayın ÜNAL'a ve Sayın YILMAZ'a teşekkürü bir borç bilirim.